

Iranian Scientific Association
of Public Administration

University of
Sistan and Baluchestan

Designing a Future Governance Model Based on Optimal Administrative Performance in Iran by using a systematic review of scientific literature

Pantea Ghaffari¹ | Seyyed Mehdi Alvani² | Amirhesam Arabi³

¹ PhD Student in futures studies, University of Tehran, Tehran, Iran. (Corresponding Author*)

Email: pantea.ghaffari@ut.ac.ir.

² Professor of the Faculty of Management and Accounting, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran. Email: sralvani@gmail.com.

³ PhD Student in futures studies, University of Tehran, Tehran, Iran. Email: amirhesam.arabi@ut.ac.ir.

Abstract

In a world where rapid changes and increasing complexities have impacted governance systems, identifying the key dimensions and components and providing a comprehensive framework to enhance the efficiency of the country's administrative system is essential.

Objective: The present study aims to systematically present existing knowledge in the field of future governance based on optimal administrative performance in Iran. Therefore, in this study, the literature on future governance based on optimal administrative performance of government in Iran has been examined.

Method: This research is applied in terms of purpose, qualitative in terms of method, and exploratory in nature. In this study, a systematic literature review method using the PRISMA statement framework has been employed. From a

Article type: Research

Cite this article: P. Ghaffari, S. M. Alvani and A. H. Arabi (2025). Designing a Future Governance Model Based on Optimal Administrative Performance in Iran by using a systematic review of scientific literature. *Governance and Development Journal*, 5 (3), 5-30.

DOI: [10.22111/jipaa.2025.474255.1202](https://doi.org/10.22111/jipaa.2025.474255.1202).

Received: 19.08.2024

Revised: 26.01.2025

Accepted: 11.07.2025

Published: 24.09.2025

© The Author(s)

Publisher: University of Sistan and Baluchestan

total of 422 initial articles, after screening, ultimately 33 articles were selected for systematic review and data extraction.

Findings: In the current research, 8 main dimensions were identified as factors of future governance based on optimal administrative performance of government, along with 41 components. These dimensions are: meritocracy, external organizational factors, transparency, accountability, justice and equality, achieving economic growth, corruption control, and administrative integrity.

Conclusion: The results of this study, by identifying and categorizing the main dimensions and components of future governance, provide a comprehensive framework for improving government administrative performance in Iran.

Keywords: future governance, optimal performance, optimal administrative performance, administrative governance.

دانشگاه تهران، بوچستان

حکمرانی و توسعه

شماره ۳، ۳۴۶۱-۲۷۸۳

Homepage: www.jipaa.ir

انجمن علمی
مدیریت دولتی و سازمان

طراحی مدل حکمرانی آینده مبتنی بر عملکرد مطلوب اداری در ایران با استفاده از مرور نظام‌مند ادبیات علمی

پانته آ غفاری^۱ | سید مهدی الوانی^۲ | امیرحسام عرب^۳ |

^۱ دانشجوی دکتری، گروه آینده پژوهی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. (نویسنده مسئول) * ایمیل: pantea.ghaffari@ut.ac.ir

^۲ استاد دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. ایمیل: sralvani@gmail.com

^۳ دانشجوی دکتری، گروه آینده پژوهی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. ایمیل: amirhesam.arabi@ut.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	در جهانی که تغییرات سریع و پیچیدگی‌های فزاینده نظام‌های حکمرانی را تحت تأثیر قرار داده است، شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های کلیدی و ارائه چارچوبی جامع برای بهبود کارایی نظام اداری کشور، ضروری است.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۲۹	هدف: مطالعه حاضر با هدف ارائه نظام‌مند دانش موجود در زمینه حکمرانی آینده مبتنی بر عملکرد مطلوب اداری در ایران صوت پذیرفته است.
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۱۱/۰۷	روش: این پژوهش از نظر هدف کاربردی، از لحاظ روش مروری و از منظر ماهیت، اکتشافی است. در این مطالعه روش مرور نظام‌مند ادبیات پژوهشی بکار گرفته شده است. از مجموع ۴۲۲ مقاله اولیه، پس از غربال‌گری، در نهایت، ۳۳ مقاله برای مرور نظام‌مند و استخراج داده‌ها انتخاب شدند.
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۴/۲۰	یافته‌ها: در پژوهش جاری، ۸ بعد اصلی به منزله عوامل حکمرانی آینده مبتنی بر عملکرد مطلوب اداری، حکومت به همراه ۴۱ مؤلفه شناسایی شدند. این ابعاد عبارتند از: شایسته‌سالاری، عوامل برون‌سازمانی، شفافیت، پاسخگویی، عدالت و برابری، دستیابی به رشد اقتصادی، کنترل فساد و سلامت اداری.
تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۷/۰۲	نتیجه‌گیری: نتایج این مطالعه با شناسایی و دسته‌بندی ابعاد و مؤلفه‌های اصلی حکمرانی آینده، چارچوبی جامع برای بهبود عملکرد اداری حکومت در ایران ارائه می‌دهد. برای ترسیم حکمرانی آینده مبتنی بر عملکرد مطلوب اداری در ایران، باید رویکردی جامع و چندبعدی اتخاذ شود که بر اساس شرایط فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی کشور طراحی شده باشد.
کلیدواژه‌ها: حکمرانی آینده، عملکرد مطلوب اداری، حکمرانی اداری.	

استناد: غفاری، پانته آ؛ الوانی، سیدمهدی؛ عرب، امیرحسام (۱۴۰۴) "طراحی مدل حکمرانی آینده مبتنی بر عملکرد مطلوب اداری در ایران با استفاده

DOI: 10.22111/JIPAA.2025.474255.1202

از مرور نظام‌مند ادبیات علمی" (۳)، ۵-۳۰.

© نویسندگان

ناشر: دانشگاه سیستان و بلوچستان

مقدمه

تحولات در حوزه مدیریت امور عمومی، بیانگر آن می‌باشد که سیاست و اداره در چارچوب ارتباطی متقابل نقش بسزایی در حوزه خط مشی‌گذاری عمومی دارند. به عبارت دیگر، توسعه اداری و سیاسی از یکدیگر تاثیر می‌پذیرند و قلب حکومت را ایجاد می‌کنند (الام و همکاران، ۲۰۲۲). توسعه در بخش حکمرانی به دلیل چندبعدی بودن، کیفی بودن، جامع بودن، پیچیده‌ترین سطح توسعه جوامع است. توسعه سیاسی مقوله‌ای بنیادی است که دربردارنده ابعاد اجتماعی و سیاسی می‌باشد و علاوه بر وجه رفتاری و ذهنی، تنظیمات میان جوامع و دولت را در قالبی نهادمند و منعطف برقرار می‌سازد و در ساختار و ترتیبات نهادی دولت‌ها اثرگذار است. بنابراین توسعه سیاسی در دو سطح بین جامعه و دولت سازماندهی می‌شود و تاثیرات آن در بخش‌های متعدد قابل مشاهده است. در سطح دولت، ابعاد نهادی و اداری به جهت این که همه فرآیندهای ارتباطی، خط‌مشی‌گذاری و مدیریتی در آن نهادینه شده است، قاطع‌ترین و حساس‌ترین بعد آن محسوب می‌گردد. در حقیقت، دستگاه‌های اداری برای اداره و سازماندهی جوامع و حفظ سلطه سیاسی، ابزاری اجتناب‌ناپذیر می‌باشند (الشریف و پوخارل، ۲۰۲۲). نظام اداری، الگوهای مداخله‌ای را در زندگی اجتماعی و اقتصادی مشخص می‌نماید و خط‌مشی‌گذاری - های آن بر موقعیت کنش‌گران، فرآیندهای اجتماعی، سیاسی و اقتصادی تاثیرگذار است. باید یک سیستم قانونی یا تفویض اختیارات پابرجایی وجود داشته باشد که در چارچوب این تفویض قدرت، ادارات بتوانند به کار خویش بپردازند و ثبات نسبی برقرار گردد. از این رو ترتیبات نهادی و سازمانی دولت دارای تاثیرات اجتماعی و سیاسی است و نظم کلی در جامعه را منعکس می‌نماید (صفریان، شهرام نیا، مسعودنیا و مکی، ۱۳۹۷).

در دهه‌های اخیر پژوهش‌های فراوانی در راستای تدوین حکمرانی مطلوب در اکثر کشورها در راستای شناسایی و سنجش کیفیت، کمیت و نحوه اداره امور جوامع صورت گرفته است که هر یک با رویکردی خاص این زمینه را مورد بررسی قرار داده‌اند (مخم، ۲۰۲۰؛ اصغری یالقوز آغاجی و محسنی، ۱۳۹۳؛ الام و همکاران، ۲۰۲۲). با جرأت می‌توان گفت رویکرد راهبردی به نظام اداره کشور در تحولات اداری و توجه عمیق و علمی به تحولات گسترده دانش و فناوری، تحولات جهانی با رویکردی آینده‌نگرانه، انعطاف‌پذیر، تحول‌گرایانه، پویا و در تعاملات انسانی با قوانین و مقررات متناسب با توسعه و عدم پیچیدگی در اجرا نهفته است. در حقیقت، توسعه در هر کشوری ارتباط تنگاتنگی با نظام اداری، کارایی و اثربخشی آن دارد و در بخش اصلی مدل توسعه که عملکرد اداری در سازمان تابع آن است قرار دارد. نقش تعیین‌کننده نظام اداری در ساختارهای سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی و نقش آن در تحقق اهداف نظام‌های کلان جوامع به قدری دارای اهمیت می‌باشد که به منظور رسیدن به اهداف بالا که در برنامه‌های پنج ساله توسعه و چشم‌اندازی بیست ساله (افق ۱۴۰۴ شمسی) منعکس گردیده است. تصحیح، تحول، سالم‌سازی و نوسازی نظام اداری در ایران امری اجتناب‌ناپذیر به نظر می‌رسد (اصغری یالقوز آغاجی و محسنی، ۱۳۹۳). حکمرانی خوب، الگویی برای بکارگیری بهتر اختیار به منظور استفاده از حداکثر توان موجود در جامعه جهت دستیابی به اهداف توسعه‌ای است (بسکابادی، رجائی و زارع

¹ Allam etal

² Al Sharif & Pokharel

³ Mekhum

⁴ Allam etal

سندجکی، ۱۴۰۰). با تدوین الگوی جامع حکمرانی مطلوب در نظام اداری می‌توان به تبیین هدفمند راهبردهای مرتبط با اسناد بالادستی نظام و هماهنگ‌سازی کارکردها و نهادهای موجود توجه و تاکید نمود. ابعاد موثر در اداره امور عمومی به منظور بهبود نظام مدیریتی کلان کشور و تدوین و بکارگیری تجربیات ارزشمند فعلی در اداره امور عمومی کشور و بکارگیری آن‌ها در تصمیمات راهبردی، ضرورتی اساسی است (اسدزاده، رجایی، قاسمی و شاقلی، ۱۴۰۱).

نظر به اینکه فساد در سطوح مختلف نظام اداری ایران منجر به ائتلاف منابع و عدم عدالت در توزیع آنها شده و توسعه کشور را مختل نموده است، بی‌کفایتی در اجرای خطمشی‌ها، عدم توانایی در ارائه خدمات عمومی به مردم، عدم بهره‌وری منابع و تداوم اشکالات ساختاری به وضوح قابل لمس است و باعث دوپهلوی شدن برنامه‌ها و خطمشی‌ها، کاهش بهره‌وری و افزایش هزینه‌ها می‌شود و مدیریت موثر کارکنان را با چالشی اساسی برای سازمان بدل کرده است (اکبری، قلی پور و نرگسیان، ۱۴۰۰:۱). سیستم ارزیابی کارکنان و مدیران بر اساس عملکرد و توانمندی‌ها، باعث انگیزه‌کاهی و کیفیت پایین در اداره منابع انسانی شده است، مشکلاتی چون عدم شفافیت در اطلاعات، دسترسی محدود به اطلاعات و کیفیت پایین اطلاعات موجود در نظام اداری ایران، تصمیم‌گیری‌های ناصحیح و عدم کارآمدی خط مشی‌ها را به دنبال دارد، عدم وجود برنامه‌ریزی راهبردی مناسب در نظام اداری ایران، باعث عدم تعیین اولویت‌های ملی، نبود یکپارچه‌سازی خطمشی‌ها و برنامه‌ها، و افزایش هزینه‌های اجرایی شده است و این معضلات ناشی از عوامل گوناگونی من جمله خطمشی‌ها و قوانین، عدم شفافیت و مسئولیت‌پذیری و نقص در ساختارها و فرآیندها است که برای حل این مشکلات، نیاز به اصلاحات گسترده و خطمشی‌های جامع و هماهنگ در حوزه حکمرانی و نظام اداری احساس می‌شود (دشمنگیر، خدایاری زرنق، گرایلی، علیپوری سخا و مصطفوی، ۲۰۲۱)، از این رو با توجه به مباحث مطرح شده سوال اصلی پژوهش این است که: طراحی الگوی حکمرانی آینده مبتنی بر عملکرد مطلوب اداری حکومت با استفاده از رویکرد مرور نظام‌مند ادبیات پژوهش چگونه می‌باشد؟

ادبیات تحقیق

حکمرانی: بشریت از بدو پیدایش نخستین تمدن‌های خویش، همواره در پی استقرار نظامی کارآمد برای اداره امور جمعی بوده و در گذر اعصار و قرون، تجارب ذی‌قیمتی را در عرصه حکمرانی به منصفه ظهور رسانده است (غفاری، پورعزت، آرایبی و الوانی، ۲۰۲۳). دامنه این حکمرانی، از نهاد عالی دولت تا سازمان‌های رسمی و غیررسمی و از بنیان خانواده تا ساختار طوایف را در بر می‌گیرد، که هر یک به موجب اصول و موازین خاص خود، از قواعد، هنجارها، ابزارها و صلاحیت‌های منحصر به فرد برخوردار می‌باشند (غفاری و همکاران، ۲۰۲۳). از نظر لغوی واژه حکمرانی مترادف فرمانروایی است و به عمل و شغل حکمران تلقی می‌شود و همین‌طور به معنی حکومت و فرماندهی، حکومت نمودن و حکم راندن و فرمانروایی و امیری است. حکمرانی در اصطلاح، مشارکت دولتی در بخش خصوصی و نهادهای مدنی در فرآیند تصمیم‌گیری و اجرا است (پیروز، ۱۴۰۰). حکمرانی، فرایند

قاعده‌گذاری، اجرای قواعد، بررسی، نظارت و کاربست بازخوردها با اعمال قدرت مشروع و به منظور دستیابی به هدف مشترکی برای همه کنشگران و ذینفعان در چارچوب ارزش‌ها و هنجارها در محیط یک سازمان یا یک کشور است. بر اساس این تعریف، تنظیم قوانین و فرآیندهایی که بر سبک خط مشی‌گذاری و نحوه نقش‌آفرینی کنشگران و ذینفعان در فرآیند خط‌مشی‌گذاری و اعمال قدرت تاثیر می‌گذارد بخشی از وظایف حکمرانی است. بعلاوه موفقیت حکمرانی معمولاً با مشخصه‌هایی از جمله: دستیابی به ارزش‌ها، رضایت‌مندی، عدالت گستری، مهار فساد، مشارکت، مسئولیت‌پذیری، اثربخشی، یکپارچگی، و امثال آن سنجیده می‌شود (برنادو^۱، ۲۰۱۹). حکمرانی نیازمند تأکید بر رویکردهای شفاف و مطلوب در تصمیم‌گیری است (پیغان، یعقوبی و کیخا، ۱۴۰۱: ۹۸).

حکمرانی آینده‌نگر: مدیریت دولتی نوین در زیر چتر اصطلاحات مبتنی بر بازار، هنجارها و استانداردهای منحصر به فرد خدمات عمومی از جمله شهروندی، پاسخگویی، نمایندگی، بی طرفی و برابری، باهجوم هنجارهای بازرگانی، از جمله رقابت، بهره‌وری، کارایی و سودآوری به حاشیه رانده شده است (پورعزت و عبدی، ۱۳۹۸). حکمرانی آینده‌نگر مدیریت کلانی می‌باشد که بر پایه عناصر آینده‌نگاری، یکپارچه‌سازی و مشارکت بنا شده است و با استفاده از ظرفیت گسترده جوامع و اطلاعات به دست آمده از آن می‌تواند به مدیریت فناوری‌های دانش بنیان بپردازد (گاستون^۲، ۲۰۱۴).

حکمرانی مطلوب: واژه حکمرانی خوب اولین بار در سال ۱۹۷۹، از سوی اقتصاددانی به نام ویلیامسون مطرح شد و در اواخر سده قرن بیستم کانون توجه پژوهش‌های علوم اجتماعی قرار گرفت (هماینی دمیرچی، پورکریمی، نوه ابراهیم و عزتی، ۱۴۰۰). حکمرانی مطلوب مجوزی از سوی سازمان‌های بین‌المللی است که با شرایط جامعه شرق، به ویژه در ایران به منظور خلق و شکل‌گیری مدلی جامع، سازگار نمی‌باشد. داستان حکمرانی مطلوب داستان تعهد جدی، آگاهانه، مستمر و مستقل در یک نظام اجتماعی است. داستان حکومتی خردمند که دست کم از چهار ویژگی برخوردار است، که عبارتند از: استقلال در انتخاب، آگاهی در انتخاب، حکمرانی تعالی‌گرایانه یا متعالی، و استمرار انتخاب (پورعزت، ۱۳۹۸).

نظام اداری: نظام اداری در بردارنده اجزایی به هم پیوسته از جمله منابع انسانی، ساختار سازمانی، نظام حقوق و مزایا، فرهنگ سازمانی، فناوری‌های مدیریتی و اطلاعات می‌باشد. ساختار نظام اداری از آن جایی که مقاصد، اهداف و چشم‌اندازها و مأموریت‌های سازمانی در آن نهفته می‌باشد، با اهمیت‌ترین جزء آن است و در صورتی که سازمان‌دهی ساختار نظام اداری بر پایه‌ای اصولی و منطقی بنا نهاده شده باشد، در ابعاد مدیریتی دولت و هم در مشارکت و حتی ایجاد کنش اجتماعی و رقابت، در سطح جوامع تاثیرگذار است (صفریان و همکاران، ۱۳۹۷). **سلامت اداری:** سلامتی اداری در بردارنده موقعیتی است که تمام عوامل سازمانی، قابلیت تأمین اهداف را به طور مطلوب داشته‌اند و می‌توانند انحراف از هنجارهای قانونی و اداری و موانع اهداف سازمانی را در اسرع وقت شناسایی و تدابیر کافی و بهنگام را برای رفع آن‌ها ایجاد و لحاظ کنند. مایلز (۱۹۶۹)، معتقد است سلامت سازمانی به بقا و دوام سازمان در محیط کاری و سازگاری با آن اشاره دارد و در جهت ارتقا و گسترش توانایی

¹ Bernardo

² Guston

به منظور سازگاری بیشتر با سازمان، در نظر گرفته می‌شود. سازمانی سالم می‌باشد که در تبادل اطلاعات مورد اعتماد باشد، انعطاف‌پذیر و همراه با خلاقیت باشد، زیرا برای ایجاد تغییرات لازم برحسب اطلاعات به دست آمده لازم است کارکنان به اهداف سازمانی متعهد باشند و حمایت درونی و ترس از تهدید و آزادی را فراهم نمایند؛ زیرا تهدید به ارتباط سالم و خوب آسیب‌رسان است، و انعطاف‌پذیری را کاهش می‌دهد و به جای علاقه به کل نظام، حفاظت از خود را بر می‌انگیزاند (سامی، احمدی، غفاری و محمدی زاده، ۱۴۰۱).

الگوی ایده‌آل نظام اداری: یکی از مسائل عمده در کشورهای در حال توسعه، سلطه غیرمتمخصصان اداری بر نظام بوروکراسی می‌باشد که با وجود منابع کافی برای توسعه فراگیر، از تأخیر زمانی معناداری برخوردار است. از آنجایی که نیل به توسعه (سیاسی، انسانی، اجتماعی و اقتصادی) در گرو اصلاح نظام اداری می‌باشد، بر این مبنا اکثریت محققان اعتقاد دارند قبل از آنکه بوروکراسی بتواند به صورت یک ابزار مناسب در دگرگونی‌ها و اصلاح نظام سیاسی، اجتماعی و اقتصادی عمل نماید، در کشورهای در حال توسعه میان خواست شهروندان و نظام اداری دولت، همیشه یک مشکل اساسی وجود دارد و آن عدم اعتماد شهروندان به دولت و ساختار اداری آن نظام است که ریشه آن در فقدان پاسخگویی است (دنهارت، ۱۳۸۸).

شایسته سالاری: گزینش در سازمان‌های بوروکراتیک بر پایه دارا بودن شایستگی و شرایط تخصصی و فنی افراد است. افراد بر پایه توانایی و قابلیت اجرایی وظایف تخصصی مرتبط با شغل، انتخاب می‌شوند. مطابق با ویژگی‌های توانایی یا شایستگی، کسی که نقش معینی را ایفا می‌نماید باید حائز شرایط احراز آن شغل باشد. شاید بتوان با تأکیدی که بر آمادگی می‌شود، این جنبه از بوروکراسی را شایسته‌سالاری نامید، اما باید انطباق اشخاص با وظایف در سازمان را مد نظر قرار داد (برنادو، ۲۰۱۹).

بوروکراسی: تشکیلات و ترتیباتی که با کمک هماهنگی کار افراد در راستای ایفای وظایف اداری متعدد، پیچیده و متنوع با نظمی خاص ایجاد می‌شود، بوروکراسی نامیده می‌شود. مفهوم بوروکراسی از ویژگی‌های ساختاری مرتبط با نظام قوانین و مقررات، سلسله مراتب سازمانی، تخصص‌گرایی و شایسته‌سالاری است (چگنی و کشتکار، ۲۰۲۲).

رعایت حاکمیت قانون: حاکمیت قانون^۱ در تقابل با حاکمیت اشخاص قرار دارد و یکی از اساسی‌ترین عوامل تضمین‌کننده حقوق و آزادی‌های شهروندان به شمار می‌رود. این اصل به مثابه قاعده‌ای است که بر اساس آن، تمامی اقدامات و تصمیمات حکومتی باید مبتنی بر اصول شناخته شده حقوقی اتخاذ و اجرا شوند. محور اصلی حاکمیت قانون، تعیین چارچوب حقوقی برای وظایف و تکالیف صاحبان قدرت است که در واقع حافظان واقعی آزادی ملت هستند. این آموزه با هدف محدود کردن حوزه اختیارات و صلاحیت‌های زمامداران و مقامات عمومی به قواعد و حدود از پیش تعیین شده، شکل گرفته است. مفهوم حاکمیت قانون در زمینه نظارت بر عملکرد حرفه‌ای نمایندگان پارلمان نیز کاربرد دارد. بر این اساس، نحوه نظارت بر مصوبات و رفتار حرفه‌ای

¹ Denhardt

² Bernardo

³ Chegeni & Keshtkar

⁴ Rule of Law

آنان باید طبق قانون صورت پذیرد. این رویکرد تضمین می‌کند که تمامی ارکان حکومت، از جمله قوه مقننه، در چارچوب قانون عمل کنند و پاسخگوی عملکرد خود باشند. به این ترتیب، حاکمیت قانون نه تنها حقوق شهروندان را تضمین می‌کند، بلکه به ثبات و پایداری نظام سیاسی نیز کمک می‌نماید (بیاتی و اروتتن، ۱۴۰۰).

شاخص‌های یک نظام اداری توسعه یافته: از دیدگاه جامع‌نگر، معیار انسان‌محور بودن فرآیند توسعه در هر جامعه، موضوع رشد اقتصادی-اجتماعی است. به همین دلیل، اولویت اصلی در برنامه‌های توسعه، ایجاد نظامی انسان‌سالار است. در این رویکرد، انسان به عنوان هدف اصلی برنامه توسعه در نظر گرفته می‌شود که با اصول ارزشی حاکم بر جمهوری اسلامی ایران همخوانی زیادی دارد. برای دستیابی به یک نظام اداری پیشرفته، وجود برنامه‌ای منسجم با سیستم ارزیابی یکپارچه و دیدگاهی سازمانی فراتر از وظایف معمول ضروری است. طراحی و برنامه‌ریزی نظام ارزیابی و مدیریت باید بر پایه دانش و بینش استوار باشد. برای کاهش آسیب‌پذیری نظام اداری، لازم است مدیریت دانش محور با نظام تولید دانش همراه شود تا کمبود اطلاعات و عدم آگاهی از تغییرات محیطی کاهش یابد. این امر مستلزم مشارکت فعال نظام اداری در چرخه دانایی محوری و نقش‌آفرینی دولت‌ها است. از سوی دیگر، خلاقیت، نوآوری و ابتکار در ایجاد روش‌های جدید کاری، همراه با نگرشی آینده‌نگر در مواجهه با چالش‌ها، از دیگر ویژگی‌های یک نظام اداری پیشرفته است. علاوه بر این، توانایی بازمهندسی مداوم و اقدامات اساسی برای پیشبرد جامعه در مسیر تحولات جهانی و فناوری از سوی مسئولان دولتی نیز اهمیت ویژه‌ای دارد (اصغری بالقوز آغاجی و محسنی، ۱۳۹۳).

پیشینه تحقیقات

در مطالعات خارجی نتایج پژوهش آکیب (۲۰۲۴) با عنوان اثربخشی سیستم‌های بایگانی در حکمرانی اداری نشان داد مدیریت سوابق خوب نقش مهمی در اثربخشی سازمانی، به ویژه در حکمرانی اداری، یعنی حمایت از دسترس بودن اطلاعات به طور موثر و کارآمد، به عنوان مواد برنامه‌ریزی، مواد خط مشی‌گذاری، عملکرد کنترل، تصمیم‌گیری، ارزیابی و پاسخگویی دارد. گوتز و پاتز (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان تامین منابع سازمان-های بین‌المللی: تنوع منابع، تمایز سازمانی و حاکمیت اداری به این نتایج دست یافتند که اهمیت بازیگران غیردولتی در تامین مالی سازمان‌ها و اختلاف بر سر طبقه‌بندی منابع، تنوع منابع، تمایز سازمانی در حکمرانی اداری را تشویق می‌کند. شخصیت کارآفرینی بسیاری از سازمان‌ها و زمینه‌های سازمانی تاکید می‌کند که توجه به منابع آنها می‌تواند درک ما را از عملکرد اداری سازمان‌ها افزایش دهد. در مطالعات داخلی نتایج پژوهش رهنورد (۱۴۰۲) با عنوان اصلاح اداری مبتنی بر حکمرانی عمومی حاکی از آن است که دیدمان تلفیقی مدیریت ارزش‌های همگانی و متعالی از مقبولیت بیشتری بین خبرگان به‌عنوان دیدمان همسو با حکمرانی عمومی برخوردار است. از این‌رو، پیشنهاد می‌شود سازمان متولی تحول در نظام اداری همسو با دیدمان تلفیقی تراز حکمرانی عمومی، در نقشه راه نظام اداری تجدیدنظر کرده و برنامه‌های توسعه اداری را متناسب با انتظارات و نیازهای مردم تدوین کند. سعادت علیزاده و نجاری (۱۴۰۲) در مطالعه‌ای به ارائه الگویی به منظور شناسایی

¹ Akib

² Goetz & Patz

مؤلفه‌های حکمرانی اداری با روش نظام‌مند و بررسی رابطه آن با ارتقاء سلامت سازمانی پرداختند و به این نتایج دست یافتند که یکی از اقدامات لازم برای داشتن سازمان سالم، بی‌تردید نهادینه کردن حکمرانی اداری خوب در سازمان‌هاست. در این مطالعه با استفاده از روش نظام‌مند و سیستماتیک مؤلفه‌های حکمرانی اداری استخراج و مدلی ارائه گردید. این مؤلفه‌ها شامل عدالت، شفافیت، پاسخگویی، حاکمیت قانون، کیفیت قانون، مشارکت و فناوری هستند که بر سلامت سازمانی تأثیر دارند. همچنین نتایج پژوهش پیروز (۱۴۰۰) با عنوان عناصر اساسی حکمرانی اداری از منظر آموزه‌های اسلامی نشان داد که مدیران، مردم، معنویت، خردورزی و خانواده عناصر اساسی حکمرانی اداری اسلام را شکل می‌دهند این عناصر متناظر با مختصات پارادایم‌های مدیریت دولتی استنباط می‌شود.

بررسی پیشینه ارائه‌شده نشان می‌دهد که با وجود غنای پژوهش‌های داخلی و خارجی درباره حکمرانی اداری و ارتباط آن با سلامت سازمانی، اثربخشی، و منابع سازمانی، هنوز شکاف‌هایی وجود دارد که می‌توان آن‌ها را به‌عنوان زمینه‌ای برای تحقیقات آینده شناسایی کرد. پژوهش‌های داخلی و خارجی بیشتر بر جنبه‌های خاصی از حکمرانی اداری تمرکز کرده‌اند، از جمله نقش منابع، مؤلفه‌های سلامت سازمانی یا آموزه‌های اسلامی. اما یک مدل جامع که تمامی این جنبه‌ها را در یک چارچوب واحد ادغام کند، هنوز به طور کامل تدوین نشده است.

روش‌شناسی

مرور نظام‌مند پیشینه، ابزاری به منظور شناسایی، ارزیابی و تفسیر همه پژوهش‌های در دسترس مرتبط با سوال پژوهشی خاص یا حوزه پژوهشی یا پدیده مورد نظر است. دلایل متعددی برای انجام مرور نظام‌مند وجود دارد که از جمله متداول‌ترین آنها می‌توان به جمع‌بندی شواهد موجود درباره یک موضوع، شناسایی هر نوع شکاف در پژوهش‌های انجام شده به منظور پیشنهاد حوزه‌هایی برای مطالعات آینده و تهیه چهارچوب و یا پیش‌زمینه‌ای برای جایگاه فعالیت‌های پژوهشی جدید، اشاره نمود (پتی و لوروسو؛ ۲۰۱۸). مرور سیستماتیک، یک روش تحلیل مبتنی بر منابع ثانویه است که با استفاده از رویکردهای مبتنی بر تکرار به گردآوری و تحلیل داده‌ها می‌پردازد. پیشینه پژوهش و مبانی نظری در مقابل منابع دست اول مانند مصاحبه و مشاهده قرار می‌گیرند. روش مرور سیستماتیک یکی از انواع روش تحقیق مروری است که برای بررسی پدیده‌ها و شناسایی مقوله‌ها براساس ادبیات پژوهش مورد استفاده قرار می‌گیرد. این روش بویژه زمانی مفید است که ادبیات پژوهش در زمینه پدیده مورد مطالعه غنی باشد. در چنین شرایطی با روش نظام‌مند می‌توان مقوله‌های زیربنایی پدیده مورد مطالعه را شناسایی، طبقه‌بندی و تلخیص نمود. این روش بسیار مشابه روش‌های فرامطالعه مانند روش فراترکیب و روش فراتحلیل است. ابزار اصلی گردآوری داده‌ها در این روش مطالعات کتابخانه‌ای است (خسروی و پورنقی، ۱۳۹۸). این مقاله با هدف بررسی جامعی از دانش فعلی در زمینه حکمرانی آینده مبتنی بر عملکرد مطلوب اداری حکومت در ایران از سال ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۳ انجام می‌شود. مراحل مرور نظام‌مند را می‌توان در قالب سه گام اصلی: ۱. برنامه‌ریزی مرور، ۲. انجام مرور و ۳. گزارش مرور، دسته‌بندی کرد

¹ Pati & Lorusso

(کیتچنهام^۱، ۲۰۰۴). در این تحقیق از فرایند پیشنهاد شده موکا (۲۰۱۸) استفاده و در ادامه بر اساس این الگوها، مرور انجام شده، تشریح می‌شود. فرایند تحقیق در شکل (۱) نشان داده شده است. ابتدا سوالات تحقیق مطرح شده و سپس براساس الگوی مذکور، پروتکل تحقیق مشخص و معیارهای ورود و خروج تعیین شده، در نظر گرفته شده است.

یافته‌ها

گام اول: برنامه‌ریزی مرور

با توجه به اینکه هدف پژوهش حاضر بررسی مرور نظام‌مند حکمرانی آینده مبتنی بر عملکرد مطلوب اداری حکومت در ایران است، سعی شده است از سه منظر نظریه، روش‌شناسی و محتوا، این وضعیت مورد بررسی قرار گیرد. بر این اساس، سؤال اصلی پژوهش حاضر به شرح ذیل است:

- طراحی الگوی حکمرانی آینده مبتنی بر عملکرد مطلوب اداری حکومت با استفاده از رویکرد مرور نظام‌مند ادبیات پژوهش چگونه می‌باشد؟

با توجه به سؤال پژوهش، به منظور شناسایی پژوهش‌های مرتبط از الگوی جستجو با شرط‌بندی گیت‌های منطقی آدر پایگاه‌های اطلاعاتی فارسی‌مگیران و اس‌آی‌دی برای مقالات داخلی بهره گرفته شده است. معیار ورود مقالات در جدول (۱) ارائه شده است.

جدول ۱. معیار ورود مقالات به مرور نظام‌مند پژوهش حاضر

معیار	ورود	خروج
کلید واژه مورد نظر	حکمرانی آینده، حکمرانی اداری، عملکرد اداری	مقالات غیرمرتبط با حکمرانی آینده، حکمرانی اداری، عملکرد اداری
زمینه	بدون محدودیت	بدون محدودیت
تاریخ انتشار	از سال ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۳ مقالات فارسی؛	مقالات قبل از سال ۱۳۹۰ مقالات فارسی؛
زبان	فارسی	زبان‌هایی به جز زبان فارسی.
نوع مطالعه	مقالات علمی-پژوهشی	مقالات علمی-تخصصی، کنفرانسی، کتاب، یادداشت‌ها
در دسترس بودن	مقالات دارای چکیده و متن کامل	مقالات بدون چکیده یا متن کامل

در انتخاب نهایی مقالات نیز به دو معیار ذیل توجه شده است:

۱- متناسب بودن مقاله با هدف پژوهش حاضر (انتخاب مقالات با هدف حکمرانی آینده مبتنی بر عملکرد مطلوب اداری حکومت در ایران)؛

۲- امتیاز کیفی ۵ به بالا (با استفاده از چک لیست کسپ^۵؛

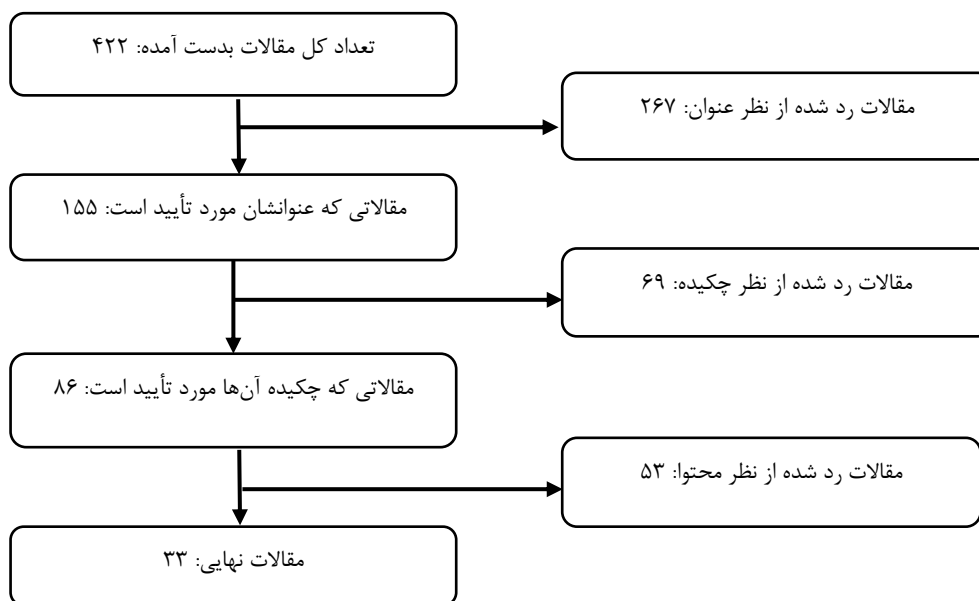
¹ Kitchenham

² AND, OR, NOT

³ SID

^۴ آنچه که در سؤال و هدف مرور سیستماتیک مطرح شده، به عنوان معیارهای انتخاب مطالعات محسوب می‌گردد. چه نوع مطالعاتی، در چه بازه زمانی، در چه جمعیتی، با توجه به چه پیامدی، چه مداخله‌ای و... با مشخص کردن این ویژگی‌ها در واقع معیارهای ورود را تنظیم نمودهایم.

⁵ CASP

شکل ۳- خلاصه‌ای از فرایند غربال مقالات (یافته‌های تحقیق)

گام دوم: انجام مرور

۱- شناسایی پژوهش‌ها و انتخاب مطالعات اولیه

بعد از جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی با توجه به شاخص‌های ورود ذکر شده، ۴۲۲ مقاله استخراج شدند. با حذف موارد تکراری، انتخاب نوع مقالات و زبان آن، تعداد آنها به ۱۵۵ مورد کاهش یافت. سپس در سه مرحله، مقالات پایش شدند تا مقالات نهایی برای بررسی و تحلیل انتخاب شوند. در مرحله غربال‌گری نهایی مقالاتی که ضریب تأثیر کمتر از یک داشتند یا دارای شاخص^۱ Q3 به بالا و کمتر از درجه علمی- پژوهشی بودند از بررسی حذف شدند که در نتیجه آن، ۸۶ مقاله باقی ماند. از این تعداد مقالاتی که بیشترین استناد را داشتند و دارای کیفیت بالاتری بودند انتخاب شدند و در نهایت ۳۳ مقاله مورد بررسی نهایی قرار گرفتند. از آنجا که هدف این پژوهش شناسایی عوامل موثر بر حکمرانی آینده مبتنی بر عملکرد مطلوب اداری حکومت در ایران با استفاده از مرور نظام‌مند ادبیات علمی است، از طریق نظرسنجی از خبرگان و اساتید سعی شد پژوهش‌های مرتبطی که در فرایند انتخاب مغفول مانده است، انتخاب و به بخش ارزیابی کیفی وارد شود. ۱۵۵ مقاله‌ای که پس از بررسی شایستگی بکار گرفته شدند، براساس معیارهای خاصی مانند روند انتشارات، استنادات و مجلات طبقه‌بندی شدند.

^۱ ارزیابی و رتبه بندی مجلات در پایگاه Scimago مجلات اسکوپوس (Scopus) بر اساس نمره Q یا Quartile Score انجام می‌گیرد که بر اساس آن، مجلات به چهار گروه Q1 تا Q4 تقسیم می‌شوند.

جدول ۲- چک لیست ارزیابی مقالات (روش برنامه مهارت‌های ارزیابی حیاتی)

معیارها کد مقاله	اهداف تحقیق	منطق روش	طرح تحقیق	نمونه برداری	جمع‌آوری داده‌ها	انعکاس پذیری	ملاحظات اخلاقی	دقت تجزیه و تحلیل	بیان روشن نتایج	ارزش تحقیق	جمع
۱	۴	۵	۵	۵	۵	۴	۴	۵	۵	۴	۴۶
۲	۴	۵	۴	۵	۵	۵	۵	۳	۵	۵	۴۶
۳	۵	۵	۵	۴	۵	۴	۳	۴	۵	۵	۴۵
۴	۲	۳	۲	۲	۲	۳	۲	۳	۲	۳	۲۴
۵	۵	۵	۵	۴	۵	۵	۵	۵	۴	۴	۴۷
۶	۵	۴	۴	۴	۴	۵	۵	۴	۵	۴	۴۴
۷	۵	۴	۵	۴	۵	۵	۵	۵	۵	۴	۴۸
۸	۵	۵	۵	۴	۵	۴	۴	۴	۴	۵	۴۵
۹	۵	۵	۵	۵	۵	۵	۴	۵	۴	۳	۴۶
۱۰	۲	۳	۲	۲	۳	۲	۲	۲	۲	۳	۲۳
۱۱	۵	۴	۴	۵	۵	۳	۴	۳	۵	۵	۴۳
۱۲	۵	۵	۵	۵	۳	۵	۵	۳	۴	۵	۴۵
۱۳	۴	۵	۵	۵	۴	۴	۴	۴	۵	۴	۴۴
۱۴	۵	۵	۵	۵	۴	۴	۵	۵	۴	۴	۴۶
۱۵	۴	۵	۵	۴	۵	۴	۴	۴	۴	۳	۴۲
۱۶	۴	۵	۵	۴	۵	۵	۴	۵	۳	۵	۴۵
۱۷	۴	۴	۵	۴	۴	۵	۵	۴	۴	۲	۴۱
۱۸	۴	۴	۵	۴	۴	۵	۵	۵	۵	۴	۴۵
۱۹	۵	۴	۴	۴	۵	۵	۴	۵	۵	۵	۴۲
۲۰	۴	۵	۵	۵	۵	۴	۴	۴	۴	۵	۴۵
۲۱	۳	۵	۵	۵	۵	۵	۴	۴	۴	۵	۴۵
۲۲	۲	۳	۲	۲	۲	۳	۵	۳	۲	۳	۲۷
۲۳	۴	۴	۵	۵	۴	۴	۳	۵	۴	۴	۴۲
۲۴	۴	۴	۵	۴	۴	۴	۴	۴	۳	۴	۴۰
۲۵	۵	۴	۵	۴	۵	۳	۳	۴	۴	۵	۴۲
۲۶	۴	۵	۵	۴	۵	۴	۳	۵	۵	۴	۴۴
۲۷	۵	۵	۵	۴	۵	۴	۵	۴	۵	۴	۴۶
۲۸	۵	۵	۵	۴	۵	۴	۵	۴	۳	۴	۴۴
۲۹	۵	۴	۵	۴	۴	۵	۵	۴	۲	۲	۴۱
۳۰	۴	۴	۵	۴	۴	۵	۵	۵	۵	۴	۴۵
۳۱	۵	۵	۴	۴	۵	۵	۴	۴	۵	۵	۴۶
۳۲	۵	۴	۵	۵	۵	۴	۴	۵	۳	۴	۴۴
۳۳	۴	۵	۵	۴	۴	۵	۵	۵	۴	۳	۴۴

۲- ارزیابی کیفی مطالعات

ارزیابی کیفیت مطالعات به منظور جلوگیری از ورود مقالات ضعیف و در نهایت رسیدن به نتایج مناسب، بسیار حائز اهمیت است. در این پژوهش برای تعیین دقت و اعتبار، ۳۳ مقاله نهایی که بعد از بررسی متن کامل انتخاب شدند، از ابزار کسپ (برنامه مهارت‌های ارزیابی حیاتی) استفاده شد. کسپ با توجه به نوع مقالات بررسی شده چک لیست‌های متعددی ارائه کرده است. بر این اساس، در این مطالعه با توجه به تنوع نوع مطالعات، سعی شده است در قالب ابعاد اصلی چک لیست‌های کسپ، یعنی ۱) اعتبار نتایج؛ ۲) نوع نتایج و ۳) کاربردی بودن نتایج در حوزه مورد نظر، مقالات با توجه به ده شاخص زیر انتخاب شوند. از این رو، مقالات با توجه به شاخص‌های ۱. بیان روشن اهداف پژوهش؛ ۲. انتخاب روش‌شناسی مناسب؛ ۳. بیان روشن طرح پژوهش؛ ۴. مناسب بودن روش انتخاب نمونه؛ ۵. مناسب بودن روش جمع‌آوری داده‌ها؛ ۶. دقت، و نداشتن سوگیری در اجرای پژوهش؛ ۷. ملاحظات اخلاقی؛ ۸. دقت تجزیه و تحلیل؛ ۹. بیان روشن یافته‌ها و ۱۰. ارزشمندی پژوهش، ارزیابی می‌شوند. پژوهش به ازای رعایت هر شاخص یک امتیاز به دست می‌آورد؛ به این صورت که: امتیاز یک = کاملاً این شاخص رعایت شده؛ امتیاز صفر = اصلاً این شاخص رعایت نشده است؛ امتیاز ندادن زمانی است که امتیاز شاخص مورد نظر برای پژوهشگر قابل بیان نباشد. بر این اساس، مطالعات در پژوهش حاضر به لحاظ درجه کیفی به سه دسته بالا، متوسط و پایین تقسیم می‌شود. مطالعاتی که ۸ تا ۱۰ شاخص را رعایت کرده باشد، درجه کیفی بالا، ۵ تا ۷ شاخص درجه کیفی متوسط و ۴ شاخص و کمتر درجه کیفی پایین را به خود اختصاص می‌دهند (غفاری آشتیانی و غیاث آبادی فراهانی، ۱۴۰۳). در نهایت مقالات با درجه کیفی متوسط به بالا انتخاب شده‌اند.

۳- استخراج و ترکیب داده‌ها

در این بخش سعی شده است طی بررسی مقاله‌های انتخابی (جدول ۳)، با توجه به سوالات پژوهش، داده‌های مناسب از مقالات استخراج شود و برای پاسخ به سوال پژوهش مولفه‌های موثر در حکمرانی آینده مبتنی بر عملکرد مطلوب اداری حکومت در ایران با هم ترکیب شود.

جدول ۳- استخراج نتایج از مقالات انتخاب شده نهایی

ردیف	نویسنده/سال	عنوان	نتایج
۱	جاسبی و نفری (۱۳۹۰)	طراحی الگوی حکمرانی خوب بر پایه نظریه سیستم‌های باز	سه ویژگی اصلی حکمرانی خوب: «کارایی»، «اثربخشی» و «تعادل». حکمرانی خوب سیستمی متشکل از: ویژگی‌های فرایندی (ابزاری) و غایتمندانه (ارزشی) در تمام حوزه‌های اداری، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی
۲	اصغری یالقوز و آغاجی و محسنی (۱۳۹۳)	نقش دولت در تحول نظام اداری کشور	سازماندهی ساختار نظام اداری در این بازه، در راستای فرآیند توسعه سیاسی، در سطح دولت و جامعه است.

۳	امامی و شاکری (۱۳۹۴)	حکمرانی خوب و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	قانونمندی، مشارکت، مسئولیت‌پذیری، پاسخگویی، شفافیت، اثربخشی، کارایی
۴	صفریان و همکاران (۱۳۹۷)	ساختار نظام اداری و فرآیند توسعه سیاسی در دوره اصلاحات (دولت‌های هفتم و هشتم)	با توجه به اهمیت این موضوع در پیشرفت و توسعه کشور در حوزه‌های متعدد به ویژه از لحاظ اقتصادی- اجتماعی بخش‌های متعدد این مقاله به بررسی نقش دولت در تحول نظام اداری کشور، چالش‌های فعلی در ساختارهای تشکیلاتی دولت، جایگاه سیاست- گذاری‌ها و برنامه‌های دولتی بالقوه در ایجاد تحول، خط‌مشی‌ها و راهبردهای پیش‌روی بخش دولتی در ایجاد تحول و در نتیجه پیامدهای این تحول در عرصه‌های متعدد پرداخته است.
۵	صبحی و همکاران (۱۳۹۷)	نقش نظام اداری در ارتقای نظام پاسخگویی	همبستگی مثبتی بین مولفه‌های بوروکراسی (سلسله مراتب سازمانی، نظام قوانین و مقررات، شایسته سالاری و تخصص گرایی) با میزان پاسخگویی کارکنان وجود دارد.
۶	پورعزت و عبیدی (۱۳۹۸)	مفهوم پردازش حکمرانی مسئولانه مبتنی بر فناوری اطلاعات در جهت نیل به الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت	راهبردهای تعامل و کنش، تمرکززدایی و انعطاف‌پذیری، سازماندهی خدمات دولتی، وحدت رویه در مراوده باقشرهای مختلف شهروندان، برقراری ارتباط با شهروندان، بهره‌گیری از شهروندان از شبکه‌های خط‌مشی جامعه، ارزشیابی و قضاوت درباره عملکرد سازمان‌های دولتی، توجه کافی به مدیریت و نقش مدیران تا رهبران سیاسی، همگرایی مدیریتی و سامانه مدیریت، تحقق حاکمیت الکترونیکی در سطح بلوغ
۷	ابوالمعالی و همکاران (۱۳۹۹)	طراحی الگوی اصلاحات اداری با رویکرد حکمرانی دیجیتال	حکومت باز: پاسخگویی، مشارکت مردمی، همکاری، داده باز حاکمیتی. اصلاح نظام اداری: نظام سیاسی، نظام فناوری، نظام اقتصادی، نظام فناوری، نظام اداری و بوروکراسی، نظام قانونی.
۸	بیاتی و اروتن (۱۴۰۰)	نظارت اداری بر اعمال حکومت؛ مورد پژوهی نظارت بر رفتار حرفه‌ای نمایندگان پارلمان	قانونگذار باید با نگرشی جامع نسبت به قانون نظارت مجلس بر رفتار نمایندگان در تلاش برای برطرف نمودن کاستی‌ها و موانع یادشده برآید. اقدامات ضرورت تغییر الگوی کنونی نظارت بر رفتار حرفه‌ای نمایندگان پارلمان (از الگوی درونی به الگوی بینابینی)، لزوم توسعه و تضمین نظارت‌های مردمی بر رفتار حرفه‌ای نمایندگان، ترسیم آزادی‌ها، محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های رفتار حرفه‌ای در مقام ایفای وظایف نمایندگی، افزایش صلاحیت‌های نهاد ناظر و پیش بینی ضمانت اجراهای تاثیرگذار به خصوص در راستای تخلفات مالی نمایندگان پارلمان اشاره نمود.
۹	حسن پور و میرمحمدی (۱۴۰۰)	نظام اداری ایران: تحلیلی بر مشکلات و چالش‌ها	مسائل و مشکلات نظام اداری را با توجه به اجزای آن می‌توان در هفت بخش مدیریت منابع انسانی؛ ساختار، فرآیندها، رویه‌ها، قوانین و مقررات؛ فرهنگ اداری و خدمت رسانی؛ الگوها و شیوه‌های مدیریتی؛ نوآوری و بهبود مستمر؛ فناوری اطلاعات و ارزیابی و نظارت بررسی کرد که عمده‌ترین مشکلات، مربوط به بخش مدیریت منابع انسانی است و از سوی دیگر چالش‌های عمده نظام

		اداری ایران شامل عدم حاکمیت حرفه‌گرایی؛ ناکارآمدی سیستم نظارتی؛ عدم حاکمیت تفکر بهبود مستمر و روحیه پژوهشگری و ناکارآمدی ساختارهای سازمانی است.
۱۰	نجفی رستاقی و همکاران (۱۴۰۰)	پارادایم توانمندسازی کارکردگرا: پرورش افراد برای موقعیت‌های رهبری، سیاست‌پژوهی کاربرمحور، مداخلات توسعه‌گرایانه محلی و منطقه‌ای، تغییر در پارادایم آموزشی و پژوهشی، کارآمدسازی دولت و نظام حکمرانی. ساختارگرا: ساختارسازی و شبکه‌سازی بین‌المللی، ایجاد مراکز بین‌المللی در حکمرانی، ساختارهای شبکه‌ای مبتنی بر نوآوری، توسعه ساختارهای مجازی در حکمرانی. تفسیرگرا: ایجاد مرجعیت در حکمرانی، ایجاد گفتمان نقد و آزاد اندیشی، توسعه نقش زنان در حکمرانی، تغییر چهره سیاست، توسعه تعاملات شهروندی، گفتمان سازی در حکمرانی. انسان‌گرا: توسعه مهارت‌های نرم، ایجاد سازوکارهای یادگیری در عمل، تعامل مستقیم با متخصصین، توسعه مسیر رشد حرفه‌ای، منتورینگ در مسیر حکمرانی، آموزش میان رشته‌ای حکمرانی.
۱۱	چمنی (۱۴۰۰)	مشارکت دادن دائمی مردم در امور حکومت، پذیرش حکمرانی مبتنی بر شواهد، تلاش برای حفظ سلامت مردم، حفظ حاکمیت و اقتدار
۱۲	طاعتی و همکاران (۱۴۰۰)	فرآیند نظام‌مند و مشارکتی، فرایندی مبتنی بر گفتمان اجتماعی، خلق چشم‌اندازهای الهام بخش و همه جانبه، ترسیم چشم‌انداز مبنای برنامه‌ریزی راهبردی با هدف حمایت از تصمیم سازی در زمان حال.
۱۳	پیروز (۱۴۰۰)	یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که مدیران، مردم، معنویت، خردورزی و خانواده عناصر اساسی حکمرانی اداری اسلام را شکل می‌دهند این عناصر متناظر با مختصات پارادایم‌های مدیریت دولتی استنباط می‌شود.
۱۴	نجاری و افشاری نژاد (۱۴۰۱)	نظام اداری منسجم؛ کارآمد؛ شفاف و پاسخگو
۱۵	اسدزاده و همکاران (۱۴۰۱)	آثار و پیامدهای انقلاب اداری در راستای حکمرانی اسلامی ایرانی
۱۶	بررسی و اولویت‌بندی مولفه‌های حکمرانی تعالی‌گرا در راستای ارتقای سلامت نظام اداری	تدوین الگوی توسعه سرمایه انسانی مبتنی بر حکمرانی مطلوب و پایداری سازمانی
۱۷	محمدی (۱۴۰۱)	ارتقاء مشارکت، ارتقاء اجماع‌گرایی، ارتقاء مسئولیت‌پذیری، ارتقاء شفافیت، ارتقاء پاسخگویی، ارتقاء کارایی و اثربخشی، ارتقاء عادلانه و همه جانبه، ارتقاء پیروی از حاکمیت قانون.
۱۷	سامی و همکاران	مدل حکمرانی داده‌باز در راستای سلامت اداری با استقرار

	(۱۴۰۱)	دولت الکترونیک در سازمان امور مالیاتی	شرایط مداخله‌گر شامل عوامل مشترک (داخلی و خارجی)، عوامل داخلی و عوامل خارجی؛ ۳. عوامل علی شامل عوامل مشترک (درون و برون سازمانی)، عوامل فردی و عوامل اجتماعی؛ ۴. بسترها شامل بسترهای درون سازمانی و بسترهای برون سازمانی؛ ۵. راهبردها شامل راهبردهای مشترک (درون و برون سازمانی)، راهبردهای درون سازمانی و راهبردهای برون سازمانی؛ ۶. پیامدها شامل پیامدهای مشترک (درون و برون سازمانی)، پیامدهای درون سازمانی و پیامدهای برون سازمانی.
۱۸	سعادت عزیززاده و نجاری (۱۴۰۲)	ارائه الگویی به منظور شناسایی مولفه‌های حکمرانی اداری با روش نظام مند و بررسی رابطه آن با ارتقاء سلامت سازمانی	مؤلفه‌های حکمرانی اداری از پژوهش‌های مختلفی که در این زمینه انجام شده است استخراج و مدلی ارائه گردید. این مؤلفه‌ها شامل عدالت، شفافیت، پاسخگویی، حاکمیت قانون، کیفیت قانون، مشارکت و فناوری هستند که بر سلامت سازمانی تاثیر دارند.
۱۹	اخوان نیلچی و همکاران (۱۴۰۲)	شناسایی و تحلیل پیشران‌های تاثیرگذار بر آینده حکمرانی مشارکتی در ایران و سناریوهای پیش رو	سناریوی عبور از حکمرانی مشارکتی و تحقق حکمرانی مردمی در پرتو نهادینه‌سازی و ظرفیت‌سازی‌های جدید برای حضور نهادهای مردمی، مطلوبترین سناریوست.
۲۰	سعیدی (۱۴۰۲)	تاثیر حکمرانی مطلوب بر ارتقای کیفیت عملکرد نظام اداری جمهوری اسلامی ایران	سطح پاسخ گویی، کارآمدی دستگاه‌های اداری، تدوین قانون عام اداری، استقرار حاکمیت قانون، شفافیت، مشارکت، آزادی و گسترش رسانه‌های مستقل، تقویت احزاب، گسترش سازمان‌های غیردولتی.
۲۱	باقرزاده و همکاران (۱۴۰۲)	طراحی مدل حکمرانی شایسته برای ارتقای سلامت اداری نظام مالیاتی	مقوله‌های محوری از طریق ۳ بعد شفافیت، پاسخگویی و عدالت و برابری استخراج شد. شرایط علی در دو سطح عوامل درون سازمانی و برون سازمانی شناسایی گردید. پیامدهای مدل پیشنهادی شامل: افزایش رفاه اجتماعی، کاهش شکاف درآمد، دستیابی به رشد اقتصادی و کنترل فساد شدند.
۲۲	خوبی نژاد و همکاران (۱۴۰۲)	ارزیابی آینده ثبات سیاسی عربستان از منظر شاخص‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی حکمرانی خوب	یکی از ابعاد و شاخص‌های مهم حکمرانی خوب بعد سیاسی و حاکمیتی است. آینده ثبات سیاسی در عربستان در گرو محدود نمودن اصلاحات به امور اقتصادی است و می‌باید از بخش اقتصادی به حوزه اجتماعی و در نهایت به حوزه حاکمیت کشانده شود. در سند تحول ملی عربستان، اصلاحات در بعد سیاسی و به دنبال آن مشارکت مردمی در ساختار حکومت حلقه‌ای مفقوده است که حکمرانی خوب را عملاً عقیم خواهد گذاشت. جنگ یمن، مداخلات در سوریه، معضلات حقوق بشری و سرکوب مخالفان از جمله دیگر اموری هستند که در راستای شاخص‌های سیاسی حکمرانی خوب در ساختار کنونی حکومت عربستان هنوز راهکاری برای رتق و فتق آن در نظر گرفته نشده است.
۲۳	عفیفی پور و همکاران	حکمرانی اداری و منافع عامه، چالش‌ها و راهکارها	ویژگی‌های حکمرانی اداری خوب: مشارکت، قانون‌مداری، شفافیت، پاسخگویی، توجه به خرد جمعی، اثر بخشی و کارایی،

مسئولیت مالی، برابری، دیدگاه استراتژیک و اصلاح مدیریت دولتی. سه پارادایم مدیریت نظام اداری: اداره امور عمومی، مدیریت دولتی نوین و حکمرانی. عنصر اساسی پارادایم اداره امور عمومی: «بوروکراسی» و عناصر اساسی مدیریت دولتی نوین «اقتصاد و خصوصی‌سازی» و حکمرانی «مشارکت».		(۱۴۰۲)	
یافته‌ها نشان داد آینده حکمرانی شبکه‌ای ورزش ایران در افق ۱۴۱۴ متأثر از ۱۴ متغیر می‌باشد اما تنها چهار متغیر روابط بازیگران، مرکزیت شبکه، اجماع‌محوری و مدیریت شبکه پیشران‌های کلیدی هستند که آینده حکمرانی شبکه‌ای در ورزش را دستخوش تغییر می‌کنند.	آینده پژوهی پیشران‌های کلیدی حکمرانی شبکه‌ای ورزش ایران در افق ۱۴۱۴	باوان پور و همکاران (۱۴۰۲)	۲۴
نتایج پژوهش که عوامل سقوط و فروپاشی دولت افغانستان عبارت بودند از سطح بالای تمرکز دولتی، عدم توجه به مشارکت دادن گروه‌ها و اقوام سیاسی در قدرت و نیز عدم استفاده از ظرفیت‌های حکومت‌های محلی.	الگوی حکمرانی مبتنی بر فدرالیسم متمرکز برای آینده سیاسی افغانستان	مرتضوی و اقارب پرست (۱۴۰۳)	۲۵
۳۲ عامل اولیه اثرگذار، شناسایی شد. از میان این ۳۲ عامل با استفاده از نرم‌افزار میک‌مک، ۱۶ عامل به مثابه عوامل کلیدی انتخاب شدند که مبانی تدوین سناریوها، پیش روی سیاست‌گذاران اجتماعی قرار گرفتند. این سناریوها، "بهشت گمشده"، "در جستجوی خوشبختی"، "گمشده در فضا" و "برزخ" نام گرفتند.	الگوی مطلوب حکمرانی آینده نگرانه و کاهنده آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی مجازی خارجی در ایران	نوریچانی و همکاران (۱۴۰۲)	۲۶
با بهره‌گیری از روش توصیفی-استدلالی، ابتدا حکمرانی خوب و شاخص‌های آن با رویکرد غربی تعریف و تبیین شده، سپس حکمرانی شایسته و شاخص‌های آن از دیدگاه حضرت علی^(ع) (در کتاب ارزشمند نهج‌البلاغه معرفی گردیده است. در نهایت، دو رویکرد حکمرانی خوب و حکمرانی شایسته، مقایسه و نتیجه‌گیری شده است. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که دیدگاه امام علی^(ع) (درباره‌ی حکمرانی، در بسیاری از موارد از مفهوم حکمرانی خوب، کامل‌تر و جامع‌تر است.	بررسی نظریه حکمرانی خوب و مقایسه آن با حکمرانی شایسته از منظر امام علی(ع)	شکری و همکاران (۱۴۰۲)	۲۷
یافته‌های پژوهش حاکی از این است که با اطمینان ۹۵ درصد متغیرهای حکمرانی الکترونیکی و حکمرانی خوب بر پایداری سازمانی دارای تأثیر مثبت می‌باشند. همچنین یافته‌ها، گویای نقش میانجی حکمرانی خوب در تأثیر حکمرانی الکترونیکی بر پایداری سازمانی است.	بررسی تأثیر حکمرانی الکترونیکی بر پایداری سازمانی با نقش میانجی حکمرانی خوب	قصاب زاده لنگری و همکاران (۱۴۰۲)	۲۸
نتایج پژوهش نشان داد که شاخص‌های آینده پژوهی حاکمیت دینی از دیدگاه ائمه انقلاب شامل اعتقاد (هویت اسلامی)، کارآمدی (روشن و وضوح اهداف، اثربخشی و کارآمدی دولت،	شاخص‌های آینده پژوهی حکمرانی دینی از منظر اندیشه‌های امامین انقلاب	عبداللهی و قناعتی (۱۴۰۳)	۲۹

شفافیت اطلاعات)، مردم سالاری دینی (مسئولیت پذیری، پاسخگویی). شهروندگرایی (عدالت، مبارزه با فساد، شایسته سالاری)، کیفیت قوانین و مقررات (نظارت، حاکمیت قانون)، سلامت اقتصادی (کاهش فقر)، کرامت انسانی (آزادی، مشارکت، دوام و پایداری)، عقل گرایی (توجه به علم و دانش پیشرفت علمی).			
دقت، سرعت، صحت در انجام کارهای ارباب رجوع، شیوه رفتار، برخورد کارکنان، کیفیت انجام کارها، شفافیت، اطلاع رسانی مناسب	تاملی در مفاهیم و ابعاد حکمرانی خوب	مهرآرا و همکاران (۱۴۰۲)	۳۰
یافته‌های پژوهش ۶ مقوله را به‌عنوان عوامل علی، پدیده محوری، راهبردی، عوامل مداخله‌گر و زمینه‌ای و پیامدهای حاصل از اجرای فرهنگی حکمرانی خوب معرفی نمود. بر اساس نتایج پژوهش، می‌توان گفت که با توجه به مفاهیم ارائه شده در الگوی پارادایمی تحقیق حاضر، می‌توان روند اجرای فرهنگی حکمرانی خوب را ارتقا بخشید.	ارائه الگوی فرهنگی حکمرانی خوب در دستکاه‌های ناظر بر عملکرد دولت	محمدی و همکاران (۱۴۰۳)	۳۱
دقت، سرعت، صحت در انجام کارهای ارباب رجوع، شیوه رفتار، برخورد کارکنان، کیفیت انجام کارها، شفافیت، اطلاع رسانی مناسب	موانع کاربست حکمرانی شایسته در مبارزه با فساد اداری	علویان و همکاران (۱۴۰۲)	۳۲
افزایش اعتماد عمومی، ایجاد نظام انسان سالار	اصلاح اداری مبتنی بر حکمرانی عمومی	رهنورد (۱۴۰۲)	۳۳

در این مرحله، سه گام کدگذاری باز (کدگذاری و جدول‌بندی داده‌ها)، کدگذاری محوری (بازشناسایی مفاهیم و ارتباط میان آن‌ها) و کدگذاری انتخابی (تحلیل مفاهیم) انجام شد. بر این اساس، در کدگذاری باز، از روش گلاسر^۱ استفاده شد و در ابتدا، تمامی عوامل کلیدی استخراج شده از مطالعات، به عنوان کد در نظر گرفته شدند و سپس با لحاظ کردن مفاهیم کدها، مقایسه صورت گرفت و بر پایه اشتراک، دسته‌بندی انجام شد (والکر و مایریک، ۲۰۰۶).

در مرحله بعد، مجدداً چکیده، مدل‌ها و نتایج مقالات مطالعه شد تا مفاهیم درست و منطقی جهت برقراری ارتباط و ترکیب آنها پیدا شوند. از آنجایی که در این قسمت، برای تحلیل و ترکیب از روش تحلیل محتوا استفاده گردیده است و تحلیل محتوا برای روش‌های کیفی مورد استفاده قرار می‌گیرد تا به تفسیر و تحلیل داده‌ها بپردازد؛ بنابراین روش مرور نظام‌مند ادبیات نیز یک روش کیفی به حساب می‌آید. نهایتاً، در کدگذاری انتخابی، اطلاعات با شیوه جدیدی کنار هم قرار گرفتند و الگوی پیشنهادی ارائه شد.

¹ Glaser

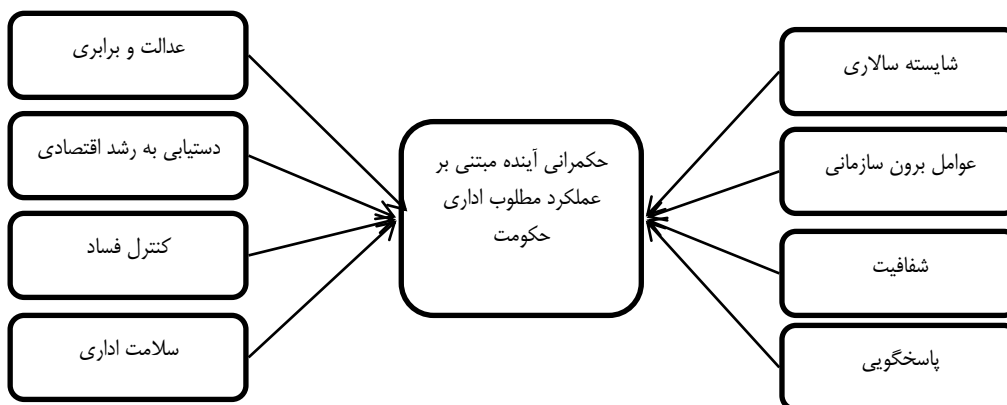
² Walker & Myrick

جدول ۳. ترکیب داده‌ها

ابعاد	مقوله‌ها
شایسته سالاری	ارتقاء بر پایه شایستگی
	سیستم ارزیابی عملکرد مبتنی بر سیستم جمعی و دانش عملی
	پیاده سازی نظام مناسب ارتقاء در سازمان
	تقویت فرهنگ شایسته سالاری در سازمان
	رویه ها و دستورالعمل‌های قابل انعطاف موردی محور
	به‌گزینی و شایسته پروری و اعتقاد به آن
عوامل برون سازمانی	ارتباطات شبکه دستگاه‌های اجرایی
	مشارکت بین سازمانی
	ارتباطات اثربخش
	مشارکت اثربخش
شفافیت	افزایش هماهنگی در روابط سازمانی با دستگاه‌های دولتی و خصوصی
	انتشار برخط اطلاعات مالی
	افشا و انتشار اطلاعات
	اعتماد بر اساس ارتباطات مبتنی بر صداقت
پاسخگویی	اعتماد بر اساس ارتباطات مبتنی بر شفافیت
	تأمین اطلاعات و گزارش‌های لازم برای دستگاه‌های نظارتی در راستای پاسخگویی تاثیرگذار
	سهولت بخشی نظام ارتباطات و پاسخگویی مردمی
	اخلاق محوری در ارتباطات
عدالت و برابری	تدوین و اجرای خط‌مشی‌ها به طریق صحیح
	عدم سیاسی بازی
	بهبود و گسترش حمایت از معیشت طبقات کم
	سلامت و انضباط اقتصادی
	خط‌مشی‌گذاری مبتنی بر قاعده و انضباط
	کاهش شکاف طبقاتی
	افزایش رفاه اجتماعی
	برقراری اهداف دقیق در عین انعطاف‌پذیری بر اساس مواجهه با تحولات
فرایندهای دقیق و نظام مند در عین پویایی ساختار	
دستیابی به رشد اقتصادی	تدوین برنامه‌ها و خط‌مشی در نظام مالی
	نظارت و بازرسی در امور مالی

کشف تخلفات و تقصیرات اداری در زمینه موارد مالی	کنترل فساد
جلوگیری از ضایع شدن حقوق دولتی (مثل مالیات)	
هوشمندسازی نظام مدیریت مالی	
آشکار شدن فرهنگ مالیاتی در جامعه	کنترل فساد
شفاف‌سازی	
افزایش اعتماد در ساختار حکمرانی	
کاهش تعارضات غیرسازنده	
افزایش هماهنگی رویه‌ها و نظم در سیستم	سلامت اداری
احساس تعلق کارکنان به سازمان	
تشریک مساعی آزادانه و داوطلبانه	
تحرك کارکنان بر اساس انتخاب و علاقه در فعالیت‌ها	
انتقاد گروهی به منظور پیشرفت کار	

مقالات در حوزه حکمرانی آینده مبتنی بر عملکرد مطلوب اداری حکومت در ایران مورد بررسی قرار گرفته‌اند، نتایج با استفاده از رویکرد مرور نظام‌مند ادبیات علمی حاکی از شناسایی ۸ بعد شایسته‌سالاری، عوامل برون-سازمانی، شفافیت، پاسخگویی، عدالت و برابری، دستیابی به رشد اقتصادی، کنترل فساد و سلامت اداری و ۴۱ مولفه است. بنابراین با این یافته‌ها مدل حکمرانی آینده مبتنی بر عملکرد مطلوب اداری حکومت در ایران با استفاده از رویکرد نظام‌مند ادبیات علمی در شکل (۲) طراحی شده است.

شکل ۲: مدل حکمرانی آینده مبتنی بر عملکرد مطلوب اداری حکومت با استفاده از رویکرد مرور نظام‌مند

نتیجه گیری

حکمرانی آینده با تمرکز بر عملکرد مطلوب اداری حکومت به عوامل متعددی بستگی دارد که می‌توانند به ارتقاء کارآمدی، شفافیت و پاسخگویی در سیستم‌های حکومتی کمک کنند. حکمرانی آینده با در نظر گرفتن این اصول می‌تواند به تطابق تنش‌های اجتماعی، اقتصادی و محیطی پاسخ دهد و به ایجاد یک جامعه عادلانه و کارآمد کمک کند. لذا هدف اصلی از انجام این مطالعه حکمرانی آینده مبتنی بر عملکرد مطلوب اداری حکومت در ایران با استفاده از رویکرد نظام‌مند ادبیات علمی است. ۲۳ مقاله پیرامون حکمرانی آینده مبتنی بر عملکرد مطلوب اداری حکومت در ایران مورد بررسی قرار گرفته‌اند، نتایج حاکی از شناسایی ۸ بعد شایسته سالاری، عوامل برون‌سازمانی، شفافیت، پاسخگویی، عدالت و برابری، دستیابی به رشد اقتصادی، کنترل فساد و سلامت اداری و ۴۱ مولفه است. نتایج این یافته‌ها با تحقیقات جاسبی و نفری (۱۳۹۰)، اصغری یالقوز آغاجی و محسنی (۱۳۹۳)، امامی و شاکری (۱۳۹۴)، صفریان و همکاران (۱۳۹۷)، صبحی و همکاران (۱۳۹۷)، پورعزت و عبدی (۱۳۹۸)، ابوالمعالی و همکاران (۱۳۹۹)، بیاتی و ارونتن (۱۴۰۰)، حسن پور و میرمحمدی (۱۴۰۰)، نجفی رستاقی و همکاران (۱۴۰۰)، چمنی (۱۴۰۰)، طاعتی و همکاران (۱۴۰۰)، پیروز (۱۴۰۰)، نجاری و افشاری نژاد (۱۴۰۱)، اسدزاده و همکاران (۱۴۰۱)، محمدی (۱۴۰۱)، سامی و همکاران (۱۴۰۱)، سعادت علیزاده و نجاری (۱۴۰۲)، اخوان نیلچی و همکاران (۱۴۰۲)، سعیدی (۱۴۰۲)، باقرزاده و همکاران (۱۴۰۲)، خوبی نژاد و همکاران (۱۴۰۲)، غفیفی پور و همکاران (۱۴۰۲)، باوان پور و همکاران (۱۴۰۲)، مرتضوی و اقارب پرست (۱۴۰۳)، نوریجانی و همکاران (۱۴۰۲)، شکری و همکاران (۱۴۰۲)، قصاب زاده لنگری و همکاران (۱۴۰۲)، عبداللهی و قناعتی (۱۴۰۳)، مهرآرا و همکاران (۱۴۰۲)، محمدی و همکاران (۱۴۰۳)، علویان و همکاران (۱۴۰۲) و رهنورد (۱۴۰۲) همسو است. به طور کلی عملکرد اداری در هر حکومتی بیانگر نگرش دولت نسبت به نحوه اداره و مدیریت آن کشور است و نقش نظام اداری در ساختارهای اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی و اثرگذاری آن در تحقق اهداف نظام‌های کلان جوامع به قدری حائز اهمیت می‌باشد که بدون داشتن نظام اداری کارآمد و تاثیرگذار دستیابی به اهداف موردنظر عملی نمی‌باشد. در سال‌های اخیر اصلاح نظام اداری و بهبود مدیریت به منزله پیش‌نیازی اساسی برای رشد و توسعه کشور و هدفی اساسی پیگیری می‌گردد، به گونه‌ای که اثربخشی و کیفیت مدیریت نظام اجرایی به عنوان عامل کلیدی و حائز اهمیت در تحقق برنامه‌های توسعه، رفاه و کامیابی دولت‌ها ضروری به نظر می‌رسد. لذا بابکارگیری راهکارهای صحیح انتظار می‌رود که دستاورد برنامه تحول در نظام اداری کشور، باعث تبدیل نگاه حاکمانه دولت‌ها به نگاهی خادمانه شود و اصل مشتری‌گرایی و جلب رضایت خدمت‌گیرندگان به منزله یکی از شاخص‌های اساسی در سنجش، کارآمدی و رشد و توسعه نظام تلقی گردد. راهکارهای پیشنهادی در راستای این مطالعه عبارتند از:

- بهبود گزینش منابع انسانی و شایسته‌سالاری در سازمان، هوشمندسازی فرایندها و داده محوری، ارتقا و ایجاد مدیریت دانش در کارکنان، ایجاد پایگاه داده مشترک درون و برون سازمانی، وضع قوانین شفاف با ضمانت اجرایی، شفافیت سازمانی و بهبود در نظام پاسخگویی سازمانی، توسعه همکاری‌های میان سازمانی و بین‌المللی با دیگر کشورها، بهبود زیرساخت‌ها و بکارگیری فناوری‌های نوین، ابعاد عدالت و برابری و افزایش رفاه

اجتماعی در جامعه، تلاش در راستای ایجاد اعتمادسازی مدنی، شکل‌گیری نظام پیشنهادها و انتقادهای مردمی و فرهنگ‌سازی در جامعه.

- ارائه گزارش‌های عملکردی و برخورد با متخلفان و تضييع گران حقوق آحاد جامعه؛
 - استفاده از تجربیات کشورهای پیشگام و سابقه‌مند در راستای ایجاد حکمرانی آینده‌نگرانه و در جهت حکمرانی اداری همراه با سلامت اداری با استقرار دولت الکترونیک؛
 - کاهش تماس میان ارباب رجوع و کارکنان به منظور کاهش فساد اداری؛
 - همکاری شفاف با سایر سازمان‌ها برای دسترسی به منابع درآمدی افراد؛
 - تصویب قوانین کاملاً شفاف و روشن برای جلوگیری از هر نوع انحراف و تخلف.
- همچنین پیشنهاد می‌شود تحقیقات آینده با هدف پر کردن این شکاف‌ها، مدل‌هایی جامع و میان‌رشته‌ای تدوین کرده و نقش متغیرهای کلیدی نظیر فناوری، فرهنگ، انسان‌محوری و توسعه پایدار را در حکمرانی اداری تحلیل کنند.

منابع فارسی:

- ۱- ابوالمعالی، فاطمه السادات؛ دانش فرد، کرم اله. و پورعزت، علی اصغر. (۱۳۹۹). طراحی الگوی اصلاحات اداری با رویکرد حکمرانی دیجیتال. مدیریت سازمان‌های دولتی، ۸(۳)، ۱۱-۳۲.
- ۲- اخوان نیلچی، نفیسه؛ عیوضی، محمد رحیم و نادری، مهدی. (۱۴۰۲). شناسایی و تحلیل پیشران‌های تاثیرگذار بر آینده حکمرانی مشارکتی در ایران و سناریوهای پیش رو. جستارهای سیاسی معاصر، انتشار آنلاین، ۱۲(2)، ۷۵-۱۱۲.
- ۳- اسدزاده، فرشته؛ رجایی، زهرا. قاسمی، ابوالفضل و شاقلی، ریحانه. (۱۴۰۱). بررسی و اولویت بندی مولفه های حکمرانی تعالی گرا در راستای ارتقای سلامت نظام اداری. حکمرانی و توسعه، ۲(۳)، ۱۱۱-۱۳۶.
- ۴- اصغری یالقوز آغاجی، رعنا؛ و محسنی، جمال الدین. (۱۳۹۳). نقش دولت در تحول نظام اداری کشور. مجله اقتصادی، ۱۴(۵)، ۴۱-۵۴.
- ۵- امامی، محمد و شاکری، حمید. (۱۳۹۴). حکمرانی خوب و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران. پژوهشنامه حقوق تطبیقی، ۱(۲)، ۲۵-۵۷.
- ۶- باقرزاده، راحله؛ آزاده دل، محمد رضا و باقرزاده خداهشهری، راضیه. (۱۴۰۲). طراحی مدل حکمرانی شایسته برای ارتقای سلامت اداری نظام مالیاتی. پژوهشنامه مالیات، ۳۳(۵۹)، ۱۲۸-۱۰۶.
- ۷- باوان پور، جلیل؛ نیکروان، محمد و یکتایار، مظفر. (۱۴۰۲). آینده پژوهی پیشران‌های کلیدی حکمرانی شبکه‌ای ورزش ایران در افق ۱۴۱۴. مدیریت ورزشی، ۱۵(۳)، ۳۳۳-۳۵۱.
- ۸- بیاتی، علی و ارونتن، محمود. (۱۴۰۰). نظارت اداری بر اعمال حکومت؛ مورد پژوهی نظارت بر رفتار حرفه‌ای نمایندگان پارلمان. پژوهش‌های نوین حقوق اداری، ۶(۳)، ۱۳۸-۱۰۹.
- ۹- پورعزت، علی اصغر. (۱۳۹۸). نظام پاسخگویی مالی در حکمرانی تعالی گرا. دین و سیاست فرهنگی، ۱۳(۴)، ۷۸-۵۶.
- ۱۰- پورعزت، علی اصغر و عبدی، بهنام. (۱۳۹۸). مفهوم پردازی حکمرانی مسئولانه مبتنی بر فناوری اطلاعات در جهت نیل به الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت. مطالعات راهبردی سیاستگذاری عمومی، ۹(۳۰)، ۲۱۸-۱۹۳.
- ۱۱- پیروز، علی آقا. (۱۴۰۰). عناصر اساسی حکمرانی اداری از منظر آموزه های اسلامی. سیاست اسلامی، ۹(۲۰)، ۱۶۵-۱۹۲.
- ۱۲- جاسبی، جواد و نفری، ندا. (۱۳۹۰). طراحی الگوی حکمرانی خوب بر پایه نظریه سیستم های باز. علوم مدیریت ایران، ۴(۱۶)، ۸۵-۱۱۷.
- ۱۳- چمنی، ساسان. (۱۴۰۰). تحول در حکمرانی، متأثر از توسعه فضای مجازی. سومین همایش ملی و اولین همایش بین المللی حکمرانی تعالی.
- ۱۴- حسن پور، اکبر و میرمحمدی، محمد. (۱۴۰۰). نظام اداری ایران: تحلیلی بر مشکلات و چالش ها. چشم انداز مدیریت دولتی، ۲(۴)، ۲۲-۹.

- ۱۵- خسروی، مریم و پورنقی، رویا. (۱۳۹۸). ابعاد اثرگذاری پژوهش: مطالعه مرور سیستماتیک. پژوهش نامه علم سنجی، ۵(۱) (پیاپی ۹)، ۲۰۳-۲۲۴. <https://sid.ir/paper/259810/fa>-SID.
- ۱۶- خوبی نژاد محمدباقر، جریده جواد، افتخاری کریم. (۱۴۰۱). ارزیابی آینده ثبات سیاسی عربستان از منظر شاخص‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی حکمرانی خوب مطالعات سیاست بین‌الملل، ۲(۳): ۳۷-۵۵.
- ۱۷- دشمنگیر؛ لیلا. خدایاری زرنق، رحیم. گرایلی، بیژن. علیپوری سخا، مینو و مصطفوی، حکیمه. (۲۰۲۱). بازنگری برنامه درسی رشته سیاست‌گذاری سلامت در مقطع دکتری تخصصی. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۲(۳): ۲۹-۴۲.
- ۱۸- دنهارت، رابرت. (۱۳۸۸). تئوری‌های سازمان دولتی، ترجمه مهدی الوانی و حسن دانایی‌فرد، تهران: انتشارات صفار-اشراقی.
- ۱۹- رهنورد، فرج‌اله. (۱۴۰۲). اصلاح اداری مبتنی بر حکمرانی عمومی، مطالعات مدیریت خدمات عمومی، ۱(۱): ۵۳-۹۴.
- ۲۰- سامی، احمد؛ احمدی، مسعود. غفاری، رحمان و محمدی‌زاده، چنگیز. (۱۴۰۱). مدل حکمرانی داده باز در راستای سلامت اداری با استقرار دولت الکترونیک در سازمان امور مالیاتی. سیاست‌های راهبردی و کلان، ۱۰(۴۰): ۸۲۶-۸۴۶.
- ۲۱- سعادت‌علیزاده، مریم و نجاری، رضا. (۱۴۰۲). ارائه الگویی به منظور شناسایی مولفه‌های حکمرانی اداری با روش نظام‌مند و بررسی رابطه آن با ارتقاء سلامت سازمانی. جستارهایی در مدیریت، ۳(۱): ۳۳-۴۸.
- ۲۲- سعیدی، یاسمن. (۱۴۰۲). تاثیر حکمرانی مطلوب بر ارتقای کیفیت عملکرد نظام اداری جمهوری اسلامی ایران. حقوق و دولت، ۴(۳): ۸۶-۷۱.
- ۲۳- شکری، مصطفی؛ طهماسبی فر، فاطمه و رحمانی، فاطمه. (۱۴۰۲). بررسی نظریه حکمرانی خوب و مقایسه آن با حکمرانی شایسته از منظر امام علی(ع). تفسیر متون و حیانی، ۴(۶): ۱۵۹-۱۴۱.
- ۲۴- صبحی، الهه؛ مسعود، غلامحسین. عمادزاده، محمدکاظم و شکرچی‌زاده، احمد رضا. (۱۳۹۷). نقش نظام اداری در ارتقای نظام پاسخگویی. حقوق اداری، ۶(۱۷): ۱۲۹-۱۰۳.
- ۲۵- صفریان، روح‌الله؛ شهرام‌نیا، امیرمسعود. مسعودنیا، حسین و مکی، پریرسا. (۱۳۹۷). ساختار نظام اداری و فرآیند توسعه سیاسی در دوره اصلاحات (دولت‌های هفتم و هشتم). رهیافت‌های سیاسی و بین‌المللی، ۹(۱): ۱۴۶-۱۲۱.
- ۲۶- طاعتی، مهکامه؛ کشاورز ترک، عین‌الله. قاسمی، حاکم و درویشی سه‌تلانی، فرهاد. (۱۴۰۰). تاثیر آینده‌نگاری در تقویت سیاست‌گذاری و حکمرانی پیش‌نگر با تأکید بر چشم‌اندازهای جهانی. سیاست‌نامه علم و فناوری، ۱۱(۱): ۱-۱۱.
- ۲۷- عبداللهی، محمد اسماعیل و قناعتی، ریحانه. (۱۴۰۳). شاخص‌های آینده‌پژوهی حکمرانی دینی از منظر اندیشه‌های امامین انقلاب. آینده‌پژوهی انقلاب اسلامی، ۱۷(۲): ۳۸-۱۱.
- ۲۸- غفیفی پور، ابودر؛ فاطمی، محمد جواد و افراسیابی کشکولی، عبدالله. (۱۴۰۲). حکمرانی اداری و منافع عامه، چالش‌ها و راهکارها. مطالعات آینده‌پژوهی و سیاست‌گذاری، ۹(۲): ۹۱-۷۵.

- ۲۹- علویان، مرتضی؛ لطفی، صدیقه و قاسمی، ابوالفضل. (۱۴۰۲). موانع کاربست حکمرانی شایسته در مبارزه با فساد اداری (مطالعه موردی: کارمندان شهرستان گالیکش). جامعه شناسی سیاسی ایران، ۵(۱۲)، ۱۸۴۰-۱۸۲۲.
- ۳۰- محمدی، رضا. (۱۴۰۱). تدوین الگوی توسعه سرمایه انسانی مبتنی بر حکمرانی مطلوب و پایداری سازمانی. آموزش مدیریت دولتی، ۱۶(۲)، ۸-۲۶.
- ۳۱- مرتضوی، محمد مهدی و اقارب پرست، محمدرضا. (۱۴۰۳). الگوی حکمرانی مبتنی بر فدرالیسم متمرکز برای آینده سیاسی افغانستان. مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز، انتشار آنلاین.
- ۳۲- مهرآرا، اسائه؛ فلاح تفتی، مهرنوش و قاسمی، علی. (۱۴۰۲). تأملی در مفاهیم و ابعاد حکمرانی خوب. رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، ۸۹(۱۲)، ۷۱۹-۷۰۸.
- ۳۳- نجاری، رضا و فشاری نژاد، معصومه. (۱۴۰۱). آثار و پیامدهای انقلاب اداری در راستای حکمرانی اسلامی ایرانی، دستاوردهای نوین در مطالعات علوم انسانی، ۵(۵۵)، ۱۴۵-۱۳۰.
- ۳۴- نجفی رستاقی، حیدر؛ ذوالفقارزاده، محمد مهدی و زمانیان، مصطفی. (۱۴۰۰). تحلیل الگوی کنشگری دانشکده‌های حکمرانی جهان در چارچوب پارادایم‌های توانمندسازی. سیاست‌گذاری عمومی، ۷(۳)، ۲۳۱-۲۴۱.
- ۳۵- نوریجانی، علی؛ اسلامی، حسین. افشانی، علیرضا و دهقان دهنوی، حسن. (۱۴۰۲). الگوی مطلوب حکمرانی آینده نگرانه و کاهنده آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی مجازی خارجی در ایران. دین و ارتباطات، ۳۰(۱)، ۲۰۵-۲۳۸.

منابع لاتین:

1. Akbari, S., Gholipour, A., & Nargesian, A. (2021). A Review on Generations of Human Resources In the Workplace. *Governance and Development Journal*, 1(4), 3-36.
2. Akib, H. (2024). Effectiveness of Archival Systems in Administrative Governance at Maccini Sombala Subdistrict Office Makassar City. *International Journal of Administration and Education (IJAE)*, 2(3), 41-49.
3. Al Sharif, R., & Pokharel, S. (2022). Smart city dimensions and associated risks: Review of literature. *Sustainable cities and society*, 77(19), 103542.
4. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2210670721008088>
5. Allam, Z., Sharifi, A., Bibri, S. E., & Chabaud, D. (2022). Emerging Trends and Knowledge Structures of Smart Urban Governance. *Sustainability*, 14(9), 5275.
6. Bernardo, M. D. R. M. (2019). Smart city governance: from e-government to smart governance. In *Smart cities and smart spaces: Concepts, methodologies, tools, and applications* (pp. 196-232). IGI Global.
7. Boskabadi, F., Rajaei, Z., & Zareh Sajdaki, B. (2022). Investigating the effects sustainable Urban Development on Urban Sovereignty. *Governance and Development Journal*, 2(1), 43-76.

8. Chegeni, H., & Keshtkar, M. (2022). Intelligent governance (knowledge-based) based on the model of developing the functions of think tanks. *Islamic Politics Research*, 10(21), 293-327. 20.1001.1.23455705.1401.10.21.11.5.
9. Doshmangir, L., Bazyar, M., Majdzadeh, R., & Takian, A. (2019). So near, so far: four decades of health policy reforms in Iran, achievements and challenges. *Archives of Iranian medicine*, 22(10), 592-605.
10. Ghafari Ashtiani, P., & Ghiasaadi Farahani, M. (2024). Identifying factors affecting the Management and Organization of Businesses based on e-commerce through a Meta-synthesis Approach. *Business Intelligence Management Studies*.
11. Ghaffari, P., Pourezat, A. A., Araei, V., & Alvani, S. M. (2023). Designing a Model of Smart Urban Governance Using a Synthesis Approach. *Journal of Public Administration*, 15(3), 400-438.
12. Ghasabzadeh Langari, Z., Kamalian, A. R., Yaghoubi, N. M., Doost Mohammadian, H., & Aramesh, H. (2023). Investigating the Effect of e-governance on Organizational Sustainability with Mediating Role of Good Governance. *Public Administration Perspective*, 14(2), 139-161.
13. Homayeni Damirchi, A., Pourkarimi, J., Navehebrahim, A. R., & Ezati, M. (2021). Presenting a Model for Competencies of a University Good Governor: Qualitative Approach. *Public Management Researches*, 14(54), 115-141.
14. Goetz, K. H., & Patz, R. (2017). Resourcing international organizations: Resource diversification, organizational differentiation, and administrative governance. *Global Policy*, 8(5), 5-14.
15. Kitchenham, B. (2004). Procedures for performing systematic reviews. *Keele, UK, Keele University*, 33(2004), 1-26.
16. Mekhum, W. (2020). Smart cities: Impact of renewable energy consumption, information and communication technologies and E-governance on CO2 Emission. *Journal of Security & Sustainability Issues*, 9(3), 785-795.
17. Pati, D., & Lorusso, L. N. (2018). How to write a systematic review of the literature. *HERD: Health Environments Research & Design Journal*, 11(1), 15-30.
18. Perghan, V., Yaghoubi, N. M., & Keikha, A. (2022). Identifying and Prioritization of Good Governance Effective Factors Focused on a Sustained Development Approach. *Public Management Researches*, 15(55), 93-123.